

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVIII.****Blaj, 10 Octomvrie 1908.****Numărul 40.****Ardeleni și ungureni în dieceza Gherlei*).**

*Epistolă deschisă către Reverendissimul Domn
Tit Bud, vicarul Maramureșului.*

Reverendissime Domnule Vicar!

Polemia ziaristică nici când nu mi-a plăcut. Nici am atăcat pe cineva nici am răspuns la vre-un atac răutăcios dat lumii prin foi. În împrejurarea aceasta vă rog să aflați și motivul pentru care nu mă amestec și eu în cearta ungurenilor și ardelenilor susținută prin Reverendissim Dvoastră și W. în prețuita foaie bisericească-politică a noastră „Unirea.”

Vorbă fiind însă și de mine și arătându-se adevărul în răspunsul ce a-ți binevoit se dați lui W. cam șchiopătând și uneori rău interpretat, cu toată stima ce vă păstrez, ca unui preavenerat superior al meu, vă rog să neteziți, în unul din numerii următori a „Unirii” colțurile vătămătoare a declarațiilor ce ne privesc pe noi și venirea noastră (alui Tarța și a mea) în Maramurăș.

Scriind anume despre fonduri, a-ți avut plăcere se accentua-ți că „nu solvim nimica în fondurile ungurene, făcând astfel daune mari acelor” și „neplătind competențele fondului viduo-orfanal ungurean” văduvele

Publicăm la loc de frunte alăturata scrisoare, pentru că ținem din tot sufletul să se derime păreții despărțitori din dieceza de Gherla, cari numai la întărirea neamului și bisericii noastre nu contribuie.

noastre „nu vor avea drept la penzia din acele fonduri.” Din aceste ori cine poate înțelege, că noi nu vrem să plătim, suntem nepăsători în împlinirea datorinței noastre față de fonduri, astfel și de văduva și orfanii nostri și cauzăm pagube mari fondurilor ungurene.

Acestea nu le pot lăsa fără de observare. Adevărul e, că veneratul Cler ungurean este în contra primirii noastre la fonduri și nici odată n'a statorit competența cât avem să plătim noi ardelenii deosebit, în cazul când suntem trimiși — la cerere sau prin înaltă dispozițiune — pentru administrarea cutărei parohii din aceste părți; iară contra plății competenței regulate provăzută în statutele diecezane totdeauna a-ți protestat; niciodată însă cu atâta înverșunare ca și acum.

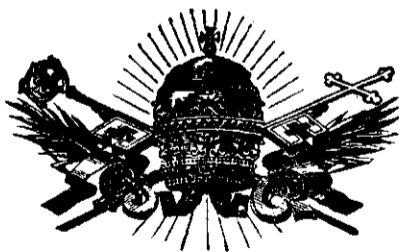
Calcularea sumei de 4000 coroane socotită prin Rev. Dv. în răspuns. (ce credeți că ar trebui să plătim la fondurile ungurene, ca să ne câștigăm drept la penzia văduvelor din acele fonduri) e esagerată și pretenziune nedreaptă, căci având preotul ardelean acest capital primește interesele de 5% și dânsul; le au și rămășițele pe lângă penzia din fondurile ardeleni, fără conșiderare la starea văduviei sau măritişului al doilea a soției rămase și nu numai până la ajungerea anilor de 18 a orfanilor; pe lângă aceste mai dispun și de întreg capitalul, până când fondul viduo-orfanal întinde penzie pe lângă condițiuni; în colo nime nu are pretenziune la el. Apoi și noi suntem preoți diecezani și ca atari avem drept la fondurile diecezane. Când am administrat

parohii în Ardeal am plătit la fondurile de acolo, acum trebuie și vrem să plătim aici, căci acelor credincioși le servim a cărora sunt și fondurile ungurene.

Vă este cunoscut Reverendissime Dnule, că eu am și recurs pentru decideră în cauza obligământului meu și a competenței mele la fondurile diecezane.

Răzâmat pe statutele diecezane privitoare la preoții din cele 95 parohii ungurene după statute, sau 97 după șematizm, nici cum dară 94 cum afirma-ți în răspunsul dat lui W. cu toată umilința m-am rugat pentru improcolarea mea la fondurile ungurene, pentru îndatorirea fondurilor ardeleni la replătirea taxelor contribuite prin mine în anii 1889—1903 și pentru îndatorirea mea la întregirea sumei statorită prin decret episcopesc în favorul fondurilor ungurene, amăsurat dispusețiunilor acelui decret, în care la §. 1 să hotărăște obligământul „fiecărui preot cu beneficiu” din părțile de care să ține și parohia Dragomirești.

Mai socotiți mă rog, că nici noi n-am venit aici pe sărbători, ci muncim din greu zi și noapte și suntem cei mai rău plătiți în tot Maramurășul și cei mai legați de parohie dintre toți confrății ungureni. Și mai aduceți-vă aminte, că §. 2 din statute limpede spune că: „datorințele preoților din §. 1 (așa și a noastre) sunt legate de parohie — cum recunoaște-ți și Dvoastră — și așa dela împlinirea acelor nu să poate subtrage (nici prin o sofizmă) nici un preot din cele 95 parohii dismembrate dela dieceza Muncaciului.”

Ezortăția Sfinției Sale Papa Piu X. către clerul catolic.

Iubiți Fii

mântuire dela Domnul și binecuvântare Apostolică.

Sunt adânc săpate în inimă și pline de groază celea ce le scriă Apostolul Ginților către Evrei, 13, 17. când susținea cu aplomb făcându-i atenți despre ascultarea datorită superiorilor: „Căci ei priveghează, ca cei ce au să dea samă despre sufletele voastre”. Vorbele acestea să referesc ce e drept la toți cei ce sunt puși mai mari în Biserică, dar totuși cad mai ales asupra Noastră, cari deși nu suntem harnici, dar

din voia lui Dumnezeu avem auctoritatea cea mai înaltă în Biserică. De aceea îngrijați nu încetăm a ne gândi și trudi ziua și noaptea întru celea ce sunt pentru binele și înaintarea turmei dumnezeesti. Mai ales un lucru Ne dă gândit între acestea: oamenii ridicați la sfințele orduri sunt aceia, cari trebuie să-și îplinească datorința impusă de slujba lor. Doar suntem convinși, că numai așa putem nădăjdui lucruri bune și îmbucurătoare pentru religione. Tocmai de aceea îndată la începutul pontificatului am socotit a îndemna cu stăruință pe Venerabilii Episcopi din lumea catolică, ca la nimic să nu stărue și pentru nimic să nu se trudească așa mult, decât, ca să formeze pe Hristos în aceia, cari la rândul lor se destinează să formeze pe Hristos în ceilalți oameni, măcarcă având înaintea ochilor tot clerul, Ne străluciau laudele lui celea multe. Știm gândurile ce le au în privința aceasta Episcopii. Știm cu ce grijă și trudă se nizuiesc cu osârdie să cultive virtuțile în cler, pentru care lucru mai mult le mulțumim de cât îi laudăm.

Dar deși mulți din cler în urma îngrijirii părintești a Episcopilor — după cum vedem cu bucurie — au luat foc dumnezeesc și au trezit ori au făcut ageră grația lui Dumnezeu primită la sfințire prin punerea mânilor; totuși însă avem de ce să Ne plângem, că într-unele părți alții nu să arată asemenea oglinzi, în care să vadă creștinii — cum să și cade — ce au să facă, ce să imiteze. Cătră aceștia vrem să Ne deschidem inima Noastră; inima de părinte, carea în fața fiului ce zace palpitează din iubire. Indemnați de aceasta iubire, adaugem și Noi îndemnurile Noastre la celea ale Episcopilor, cari cu toate că în rândul întâiu vreau să îndrepte pe cei ce s'au abătut dela calea adevărată și cătră cei moleșiți, totuși vrem să slujească de îmbărbătare și celorlați. Arătăm calea, pe carea are să umble cu silință fiecare din zi în zi, ca să fie în adevăr cea ce a spus așa de frumos Apostolul „omul lui Dumnezeu” (I Tim. 6, 11.) și să răspundă așteptărilor juste ale bisericii. Și nu vom spune lucruri nouă, cari voi să nu le

Mai fost-au în părțile aceste preoți ardeleni, fruntea clerului maramurarian, cari n-au venit cu misiunea cu care noi am fost trimiși aici și totuși nu s'a făcut prin preoțimea ungureană de atunci atâta larmă pentru competența lor la fonduri; iară orfanii lor sau împărțășit — cu drept — din fondurile acelor parohii pe cari părinții lor le-au servit.

Rev. Dvoastră știți mai bine, decât ori cine, că pe noi nu dragul fondurilor ungurene, nici pofta de câștig ne-a adus în Maramurăș, ci *porunca prea înaltă a Escelențisimului Domn Episcop al nostru ne-a trimis* atunci, când s'a dovedit lipsa neincunjurată de noi pentru liniștirea poporului agitat, pentru împedecarea trecerilor la neunire, și pentru întărirea în credință și conducerea cu părintască iubire a credincioșilor rămași în Săcel și în Dragomirești.

Cu ajutorul bunului Dumnezeu am satisfăcut întru toate așteptărilor înalte și fără șovăire am manifestat iubirea frățască față de colegii noștri ungureni, iară pe fiii Dv. domnii teologi acum a trecut anul i-am rugat să aranjeze o petrecere de vară în Dragomirești în favorul bisericii, luând asupra mea sarcina speselor de aranjare; am invitat prin nepotul Rev. Dv. dnul Atanasie Doros, pe toți teologii aranjatori la casa mea, ca să vină cu o săptămână mai înainte oferindu-le după trebuință două sau trei căruțe, ca de aici să facă excursiuni pe munți și vizite la cine vor avea voie.

Nu merităm deci dujmănia și privirea rece a Clerului ungurean.

Aci sum dator se disting și cu plăcere o fac, că har Domnului în frunte cu prea onorații domni protopopi *Iuliu Huban* din Sătmar și *Iuliu Dragoș* din Vișeu de mijloc mulți sunt între confrății ungureni, cari nu vă împărțășesc vederile și dela început ne-au primit cu frățietate și ne sunt și astăzi soți

credincioși în păstoria sufletască și buni prieteni în viața privată, iară Reverendisimul Domn Canonic *Dr. Petru Fabian* totdeauna ne-a fost povățitorul și sprijinitorul nostru cel bun. Mulți vor fi și de aceia pe cari i-a pus pe gânduri serioase răspunsul dat lui W.

Ori nu va-ți adus aminte Rev. Dnule Vicariu scriind despre noi cu atâta desconziderare și răceală. că „Unirea“ e cetită și în Dej și în Sibiu, unde prea bine știu cărmuitorii bisericii greco-orientale, că lățirea șizmei s'au împedecat și până în ziua de astăzi e oprită numai prin zelul și prudența pastorală a noastră? Ce vor gândi acolo despre preoțimea ungureană, care prin Vicariul său preavenerat declară, că pentru polemia ziaristică a preoților din părțile Sătmărene și pentru un „să zice“, că v'am „descriș în Gherla în colorile cele mai negre“, „în loc de dragoste frățască întâmpinăm răceală;“ iară „tineretul nu cercetează casele noastre“ căci vezi Doamne! „le batjocorim părinții lor.“

Noi adevărat suntem huiduiți ca cei răi cari am venit — la poruncă — să stângem focul când vă ardea casa.

Sau așa de mare rău este scrisoarea din „Gazeta de Duminecă“ a preotului Sătmărean ca și noi cei din Maramurăș să ne canonim pentru ea, și așa de neiertat păcat am făcut dacă într'adevăr — nu numai „să zice“ — am fi desvâlit din cele multe rane de pe trupul bisericii noastre de aici câteva sau chiar toate (de s'ar potea toate) în Gherla, ca nici în fața rezultatului îmbucurător și cu neputință a-l tăgădui sau a-l instrăina dela noi, ce am obținut după atâtea jertfe îndurate în păstoria de aici să nu ne puteți ierta? Ura, disprețul și privirea rece a Dvoastre nu se pot slăbi cel puțin prin fructele oboselelor noastre, din cari mai

ales. Clerul ungurean (maramureșan) gustă și să hrănește?

Rev. Dvoastră ne-ați dat răspunsul la aceste toate în „Unirea“, asemenea și fiii Dvoastre, când nu numai nu au primit invitarea mea, dar nici la petrecerea din Slatina nu ne-au chemat.

Cum va judecă însă lumea ținuta Dv. față de noi și cât de dezastruoasă poate fi mărturisirea acelor pentru biserică? Sunt alte întrebări pe cari mai ales trebuie să le socotiți.

Sau nu-i sămnuț urei și -a disprețului răceala ce — înșiși o mărturisiți, — întâmpinăm și prin fii Dvoastră a-ți dovedit așa clasic? Onoare și aci excepțiilor. Și bine-i așa, că poporul credincios să observe, că pe noi ardelenii mai mult ne urf-ți decât pe preoții neuniți și mai altfel ne disprețuiți decât pe jidanii lipitori?

Cauza bisericii noastre și starea poporului nostru doară nu sunt de a doua mână în Maramurăș?! Ori dacă tulburările religioase sau încetate, noi să ne certăm pentru dreptul la fondurile ardeleni ori ungurene, ca și cum asta ar fi chemarea noastră preoțască? Unde în lume e oprită vestirea evangheliei lui Hristos prin bărbați născuți în alt ținut și unde mai atârnă dreptul de păstoria sufletască și apărarea credinței singur mântuitoare dela apartinerea la cutare fond?

Ne-am dat cu privirile răci ale unor confrăți maramurășeni; știm și aceea, că unul dintre preoții de aici a fost amenințat prin ceilalți colegi cu scoaterea din parohie, în cazul când ar îndrăzni să ne deie mână de ajutor la ținerea misiunilor populare. Speriat-am — cu durere sufletască — că la sfințirea fundamentului bisericii din Dragomirești preotul și credincioșii săi dintr-o parohie apropiată n-au luat parte. Ne-am

fi auzit până acum, ci numai de acele, de cari trebuie să-și aducă aminte toți; ne dă năgejde Dumnezeu, că glasul nostru nu puțin rod va avea. Aceasta o poftim: „Inoți-vă cu spiritul minții voastre și să vă îmbrăcați în omul cel nou, care după Dumnezeu s'a zidit întru dreptate și întru sfințenia adevărului“ (Efez. 4, 23. 24), aceasta ne va fi nouă darul cel mai frumos și mai bine primit dela voi la aniversarul cincizecelea al preoției Noastre. Și când Noi „cu inima înfrântă și în spiritul umilinții“ (Dan. 3, 39.) vom socoti cu Dumnezeu anii ce i-am petrecut în preoție; Ni-se pare, că spăsim oarecum toate lucrurile noastre omenești ce sunt de spăsit făcându-vă atenți și indemnându-vă să „umblați cu vrednicie plăcând întru toate lui Dumnezeu“ (Colos. 1, 10.) — În indemnarea aceasta nu vom atinge numai lucrurile ce sunt numai spre folosul vostru, ci celea ce sunt folositoare tuturor ginților catolice, căci nu se pot despărți unele de altele. Căci preotul nu e om, care să poată fi bun sau rău numai pentru sine, ci modul lui de traiu are foarte mult efect asupra poporului. De bună samă, preotul bun e un dar mare pentru popor!

Deci să începem Iubiți Fii ezortăția Noastră, ca să vă indemnăm la aceea sfințenie a vieții, ce o pretinde gradul vredniciei voastre. Căci cel ce ajunge preot, nu e numai pentru sine, ci pentru alții. „Tot arhiereul carele se ia dintre oameni, se pune

pentru oameni spre celea, ce sunt către Dumnezeu“ (Evr. 5, 1.). Același lucru ni l-a arătat și Domnul Hristos, când a asemănat pe preoți cu sarea și cu lumina, ca să arete spre ce are să se îndrepte lucrarea preoților. Așa dar preotul e lumina lumii, sarea pământului. Ori și cine pricepe, că aceasta e mai ales când învață adevărurile religiei creștine; dar iarăși cine e să nu priceapă, că învățătura aceea nu face aproape nimic, dacă preotul nu va adeveri prin faptă, ceea ce învață cu cuvântul. Cei ce-l ascultă vor zice — ce e drept în batjocură, dar nu pre nedreptul —: „Mărturisesc, că cunosc pe Dumnezeu, dar în fapte neagă“ (Tit 1, 16.), și vor lăpădă învățătura, și nu se vor bucura de lumina preotului. Din care pricină însuși Hristos făcându-se în forma preoților, dintâiu a învățat cu fapta apoi prin cuvinte: „A început Isus a face și a învăța.“ (Faptele Apost. 1, 1.). Nesocotind sfințenia, chiar de loc nu mai poate fi preotul sarea pământului, căci sarea imputită și stricată nu mai poate da sănătate, și apoi unde lipsește sfințenia, acolo trebuie să fie stricăciune. Tocmai de aceea continuând Domnul Hristos asemănarea. pe astfel de preoți li numește sare imputită, carea „nu e mai bună de altceva, decât să se lapede afară, și să se calce de oameni (Mat. 5, 13).

(Va urmă).

Intr'un sat.

— *Novelă originală scrisă pentru „Unirea“ — de I. Agârbiceanu.*

(Continuare și fine).

Și dl Manuil, cum într'o dimineață se privi lung în oglindă, rămase mult așa, nemiscat, apoi se așeză pe un divan vechiu în chilia întunecoasă.

Se cercetă bine, și văză că-i trecut rău din lumea asta. Din toată frumuseța lui deodată, nu mai rămase aproape nimic. Zimbi trist, ca la un gând întunecat. Apoi ieși să chieime o slugă.

— „Să mergi la dl Bucur să-ți deie o litră de vinars de drojdie. Spune-i, că mi-au venit niște oaspeți.“ După ce-i sosi se închieie în casă și începă să beie...

De aici încolo începă se cheltuiască mult. Aducea muzica dela oraș și în căsile celea mari gândea că-i ospăți nopti de-a rândul. Dimineața durmia pe sub mese în rând cu țiganii, beți și ei.

Mariei i-se strângea inima. Eră gata mereu să zică o vorbă și i-ar tăcea. Bucur încă se supără. Ii pără rău după el, că se prăpădește așa de tiner și așa de bun, cum eră. Cerca să-l abată dela beutură, dar dl Manuil nu zicea nimic. Asculta liniștit până ce termină, apoi li cerea bani. Și bețiile nu mai conteniau. Eră luminate toate ferestile dela casa cea bătrână, până în zori zilei, și

implinit însă datorința preoțască și nici odată nu am descoperit prin ziare câtă nedreptate am îndurat din partea celor ce datorința au ca să lupte împreună cu noi. Nici cu succesele morale și materiale ajunsă prin zădul nostru nu ne-am lăudat.

Pentru ce dară atâta desconsiderare și răceală? Pentru articolul din „Gazeta” și pentru un „zice — să!”

Patru ani și jumătate a trecut decând sum dispus de preot la Dragomirești.

Știu-am, că ceartă și dezbinare voi găsi în parohia ungureană; șapte însinuări de trecere am privit cu multă măhnire în ziua sosirii mele, amenințări de nouă scârțare de stole am auzit și cătră aceste privirile de tot răci a confrăților mei eră să mă înghete. La ce aș fi lacomit, ca să vin aici? Ca văduva și orfanii mei — dacă de bună sama vor rămâne după mine — să se împărtășescă din fondul ungurean? Pentru diferența de 50 coroane la penzia anuală să părăsesc credincioșii mei ascultători, să mă lipsesc de venitul parohial neștirbit dintr-o comună de frunte din Sălaj, de confrății mei cu care alătura mă luptam pentru fericirea poporului nostru și de rudeniile mele și după 14 ani de preoție să vin a povățui o turmă războită?

În patru și jumătate ani 587 de predici, cateheze, biografii, tractate istorice și exegetice am ținut eu credincioșilor mei din Marmurăș, iară de 50 de ori alți preoți (între cari și Rev. D-V.) au vestit cuvântul adevărului cu ocaziunea misiunilor populare. În patru rânduri am aranjat în parohia Dragomirești iară odată în Cuhea; am înființat „Cununa sfinței Mării” reuniunea de rugăciuni cu statute aprobate de Preavenatul Conzist. diecezan; am abătut poporul dela mănăstirea Suceavei spre Șișești. Am mijlocit o fundațiune misală cu venit anual

de 20—25 cară nutreț, o altă fundațiune bisericească, moșie în preț de 4000 coroane. Apoi loc potrivit pentru biserica cea nouă și o grădină prețioasă pentru casa parohială. Pe lângă acestea în anul cel dintâi a venirii mele aici, când comuna bisericească nu avea decât 6000 coroane în număr, am început zădirea unei biserice asemenea căreia nu mai este alta în Maramurăș și mai pe sus de toate am înfrățit poporul învrăjbit și am întors la sânul bisericii pe acei mulți cari ca jurământ sau legat, că vor trece și ei la neunire.

Tot așa și fratele Tarța, care încă a venit la Săcel pe timpul când, după experimentarea fără de ispravă alor cinci preoți ungureni, nici pe lângă promisiunea pe distincția cu brâu roșu nu a-ți mai găsit preot maramurășan pentru păstoria credincioșilor de acolo; când numai putea-ți pune pace cu poporul trecut mai bine de jumătate la șizma. Dânsul a venit aici — la poruncă — să regenereze parohia și să mulțumește cu titlul de „provizor în sacris”. A compus certele din comună; zidește o biserică pompoasă și păstorește turma cuvântătoare cu prudența și înțelepciunea unui preot cuminte bătrân. Cel ce aici și între aceste triste împrejurări și-a început activitatea preoțască.

Rezultatele aceste după părere sunt cel puțin atât de prețioasă și vrednice de considerare pentru biserică și neamul nostru pe cât este d. e. redactarea unui complex de biografii sau de citațiuni din sf. scriptură sau și o catedră de profesor la preparandia din Gherla.

Și ciudat lucru! Toate aceste nu Vă pot încălzi privirile cele răci.

Încă nici reorganizarea parohiilor Săcel și Dragomirești nu ne îndreptățesc la fon-

durile ungurene și la frățietatea clerului ungurean, când știut este, că fără de noi cu totul tot a-ți fi perdut aceste două parahii. (Să spună poporul credincios).

În fața acestui adevăr de tot rece și nerecunoscător sună deci vorbele Rev. DV. „și dacă acei frați (noi) vor repausa în aceste parohii (de cari interesul bisericii și binele sufletesc a credincioșilor ne leagă), văduvele lor nu știu de unde vor dobândi penzia, căci bărbații lor neplătind competențele fondului viduo-orfanal ungurean nu vor avea drept la penzia din acele fonduri.”

Pe lângă asemenea tractamânt drept aveți Reverendissime Domnule Vicar, că „nu vor dori frații ardeleni a mai veni în părțile aceste, nu, mai ales în Maramurăș” nici atunci când — poate — ve-ți mai avea lipsă de ei.

La celelalte cuprinse în răspuns nu mă estind, că nu vreau să ieu parte în discuție. Doresc și eu, ca să se însemne W. cu numele propriu nu atâta pentru cele ce a scris decât mai ales, ca Rev. DV. să știți a cui aserțiuni nu le pute-ți zdrobi. Și să nu fiu eu sau fratele Tarța bănuț de corespondent anonim.

Îmi repetesc însă încă odată rugarea să binevoi-ți a rectifica greșelile arătate cu toată cinstea, după cum pofteste dreptatea, adevărul și reputațiunea noastră.

După cari primi-ți — mă rog — expresiunea sămțămintelor mele de cea mai aleasă stimă ce Vă păstrez.

Dragomirești, la 5 Oct. n. 1908.

Emil Bran,
preotul Dragomireștilor.

oamenii din sat începură să vorbească de câte minuni de toate. Dar minuni nu eră, ci domnul Manuil își aducea acuma cunoscuți din oraș, și — beau să se prăpădească. Și în mijlocul beții Manuil făcea deodată sămnișii țiganilor să tacă, și prietinelor asemenea. Și în liniștea grea cercă să vorbească, să spună ce-i pe sufletul lui, și nu putea. Inoda câteva cuvinte și se lăsă frânt pe scaun.

Într'o zi, treaz, merse la arândaș acasă. Eră numai Maria acolo.

— „Am venit să te rog de ceva” zise el cu neîncredere.

— Cum nu dle Manuil. Doar Dta ai fost așa de bun cu noi.

— Bun da, dar ce folos. E vorbă, că eu acum am să mor. De ce te speră Dta dacă îți spun, că am să mor?

— Cum poți vorbi așa dle Manuil. Dta doar ești om tinăr încă, zise femeia, albă ca păretele.

— Tinăr da, am fost. Acuma s'a dus. E vorbă, că eu acum am să mor, și aș dori ceva dela Dvoastră, dela dta aș dori. Privea obosit în pământ, și-și mișcă încet degetele pe genunchi.

Femeia amuți deodată și-l privea cu spaimă.

— „Uite ce mi dorința. Să-mi îmbraci odaia mea în straie de acestea și să mi-o împodobesti, ca pe-o odaie de-a Dtale. Pe urmă să-mi gați Dta mâncarea câte zile voi mai avea.”

Femeiei i-se umplură grabnic ochii de lacrimi, și începură să plângă, tremurând toată.

— „Pentru ce să plângi dta, dacă eu am să mor? Vezi eu am fost să n'am noroc. Gândești dta, că averea asta ce o am e noroc? Dar acum nu mă mai gândesc la asta. Acum mă gândesc, că am să mor, și odaia în care voi muri vreau să fie împodobită ca a Dtale. Vezi eu nu-s de neamul Dvoastre. Dar mie mi-a plăcut totdeauna de români. Eu între ei am crescut. Pe ei i-am înțeles. Acum, că am ajuns așa, e că n'am avut noroc.” Eră obosit și abia putu merge până acasă. Maria încă în ziua aceea i-a aranjat odaia așa cum a știut mai frumos. Nu știă ce să creadă, dar i-se părea neînțeleasă dorința aceasta a stăpânului.

Ii gătiă regulat mâncarea, și-l rugă totdeauna să nu mai beie.

— „Acum nici nu mai beau. O să vezi Dta, că n'am să mai beau numai odată. Nici atunci nu mult. Numai un păhar.”

Și și-a ținut cuvântul până într'o zi. Atunci se sculă de dimineață, trimise trei slugi cu invitări la oraș, și după amiaza erau pline de lume căsile celea mari. Sosise și muzicanții. Dl Manuil, îi imbie cu beutură dar el nu gustă nimic. Când răsări luna, porunci țiganilor să iese în curte și să cânte. Stă înaintea lor cu ochii duși în depărtări, și la celea dintâi acorduri ale unei românești, lacrimile începură să izvorească din ochii lui uscați. A mers până la căsile

arândașului, aci se opriră mult țiganii, și cântecele curate se înălțau ca niște rugăciuni de adio, prin bolțile teilor bătrâni, se înălțau în văzduhul nemărginit.

Apoi se întoarse la căsile din curte, ridică păharul fără să spună în sănătatea cui, și lăsându-și oaspeții beți să beie mai departe, trecu în odaia lui. Nu peste mult cei mai trezi din oaspeți auziră o detunătură puternică în odaia Dlui Manuil, și când alergeră să vadă ce-i, îl aflară întins pe podele.

L-au îngropat popi străini din oraș, și pe el ca și pe părintii lui. Dar s'a făcut o pompă mare. Veni o lume întreagă din orașe, „să petreacă la groapă” cum spuse oratorul de ocazie „pe cea din urmă mlădiță, a unui neam ilustru, care ne-a dat patrii și neamului atâta bărbați însemnați, poeți cari ne-au dus numele în străinătate.”

Și într'adevăr familia lui Manuil a dat multe suflete alese, curate, chiar cântăreți cu mare renume, oameni, cari s'au închinat frumosului.

L-au îngropat alătura de părintii săi, și-au plâns după el, nefiind altele, clopotele românești din sat, cu atâta durere ca după ori care mlădiță de-a satului.

După moartea lui n'a trecut o lună și arândașul Bucur s'a dus de unde a venit, în părțile Ardealului. Oamenii spuneau, că a

Alegere de Episcop. Duminecă în 4 Oct. n. 1908 înainte de amiază a fost ales, cu mare majoritate, de episcop în dieceza gr.-or. a Caransebeșului părintele vicar episcopesc Filaret Musta. Alegerea a fost condusă de P. S. Părintele episcop al Aradului Ioan Papp. Nu avem de cât cuvinte de laudă pentru membrii sinodali, cari au știut să aleagă de Episcop pe cel mai harnic și distins om al bisericii greco-orientale din Caransebeș.

Criza orientală. Chestia marocană, care preocupase atâta spiritele lacomei Europe a fost aruncată pe planul al doilea, pășind pe planul prim, fără să se aștepte cineva — chestia orientală. — Stadiul la care a ajuns aceasta chestie e unul dintre cele mai acute — și dezvoltarea neașteptată a ei, e o adevărată explozie de bombă. Începutul l-au făcut Bulgarii proclamându-și țara lor regat independent — dimpreună cu Rumelia; a urmat apoi Austro-Ungaria anexând definitiv Bosnia și Herțegovina și redând Turciei Sandșacul Novibazar — seria o încheie deocamdată Grecia anexând Creta. Și toate acestea cuceriri teritoriale să întâmplă pe spinarea biete Turcii. Că ce va zice Turcia la toate acestea încă nu știe — deocamdată ea apelează la puterile signatate ale congresului din Berlin — ale cărui hotărâri prin pașul acesta sunt desconsiderate.

Din toate acestea cea mai îndrăzneță faptă e a Bulgarilor, căci ei au ocupat și linia ferată din Rumelia, care aparține Turciei. — Conduita ce o va observa Turcia e tare greu de spus — și poziția ei e de tot grea și neplăcută în fața acestor intorsături — atunci, când ea ar avea lipsă mai mult de pace.

trebuit să se ducă. Altfel i-ar fi murit muerea, care slăbise cumu-i lemnul. Ziceau unii, că sufletul repausatului nu i-ar da pace.

Și astfel a rămas curtea și casa domnească pustie, în satul acesta românesc. Noaptea tufșurile ce au mai rămas din vechile parcuri, par ființe tupilate, cari stau la pândă. Prin coridorul larg, boltit de zici o vorbă cât de încet, huieste prelung, ca și când s'ar trezi din somn adânc un duh nevăzut, înădușit de vreme îndelungată.

Iar nopțile, una ca alta, din întunecul acoperișului plâng și se vaietă buhele, și prin ferestruicile podului zvăcnesc liliicii, ca niște fluturi grei, mari negri.

Eventualitatea unui războiu atârână mai mult dela prudența și capacitatea politică a bărbaților tinerilor Turci. De fapt, dacă ei s'ar arunca în războiu, chiar și în cazul celor mai strălucite învingeri tot nu ajung la rezultate reale. La tot cazul în fața popoarelor din Balcani, Turcia trebuie să-și recâștige prestigiul avut ceea ce să poate numai prin un războiu. Dar contra cui — contra Austro-Ungariei, nu-i dă mâna — contra Grecilor — ei, dar acești perfizi anexând Creta i-au oferit ajutorul armelor contra inamicului fără să ceară recompensă (?) Ar rămâne Bulgarii, cu care Turcii iute ar găta, dacă puterile i-ar lăsa să-și spele rufele singuri în duet. În cazul unui războiu cu Bulgarii ar sări în ajutorul Bulgarilor Rusia, iar Turcilor ar ajuta Anglia; și ar sări cu mâncile refrante și Sârbia, care deja e gata să pornească contra Austriei și să nu se oprească până în Viena acuirându-și Bosnia și Herțegovina — visul ei frumos. Și s'ar mișcă Austria și Germania; iar Italia ar trage drept spre țarmurii, care îi dorește — spre Albania.

Și ar fi un războiu crâncen, în care bătrâna Europa și-ar mai scutura odată în vânt pletele-i de flăcău războinic, — dacă puterile signatate ale congresului de Berlin vor afla de bine aceasta, și, dacă biata Turcie, nu va stă cu minte să-și vadă de nevoile ei interne.

CORESPONDINȚE.

Din Maramureș.

Saraseu, 5 Octomvrie 1908.

Vineri sara în 2 Octomvrie cu trenul accelerat a sosit Escelenția Sa Dr. Victor Mihályi scumpul nostru Mitropolit la Saraseu de nou însănătoșat, însoțit de părintele Nicolau Aron.

Sâmbătă a făcut o pauză desbrăcând ostenele de călătorie, apoi Duminecă în 4 Octomvrie renoit trupește a ascultat Sf. liturgie în biserica frumoasă din loc celebrată de părintele I. T. Fane, parohul local. Cântările au fost conduse cu mare artă și evlavie de părintele N. Aron, încât a stors lacrimi din ochii bravului popor înbrăcat sârbătoresc în cojoce albe, ca neaua.

După Sf. liturgie: cu mic cu mare, tiner și bătrân în frunte cu preot local a mers la locuința Escelenției Sale, unde poporul a făcut două grupuri, îndreapta Escelenției Sale bătrânii în stânga tinerii; și să pareă, că vezi o monarhie bătrână și republică tină, unde părintele I. T. Fane a vorbit înnumele poporului, accentuând, că: cu o nespuse dragoste să apropie de arpile și scutul Escelenției Sale când după atâtea suferințe, năcazuri și dureri ce a îndurat,

ca și de altădată și acum iară-l pot saluta în romanticul și frumosul Saraseu oglinda satelor din Maramureș.

Apoi răspunzând Escelenția Sa, între altele a zis: mă bucur că vă pot vedea iar în locul acesta la vetrile voastre, vă rog să fiți statornici în credința voastră strămoșească, ca și până acuma! inibitivă limba, ca și un tesaur scump! ținețivă obiceiurile cu o sfințenie erezită dela moșii și strămoșii vosri!

Dându-ne binecuvântarea părințească și 40 de coroane pe sama bisericei, ne-am depărtat oțeliți în suflet și inimile noastre de dragostea părințească acelu mai mare preot român.

Sfintire de biserică.

Reteag, la 5 Octomvrie 1908.

Lângă drumul de țară, ce strătaia Ardealul dela apus la răsărit și leagă Clujul cu Bistrița, la 72 kilometri dela Cluj, să află comuna Bața, mai de mult numită Bățcu pe cum să află numele imprimat pe un sigil bisericesc vechin. Situată la poala Ciceului, care pe vremuri a fost posesiunea principilor Moldovei, depărtare numai un kilometru dela Reteag, poate, că și ea (Bața) cu alte comune învecinate, pe cum Reteagul, Mihaiești, Lelești, Giurgești, Negriștii, Chinești, Rugășești, Strimbu și Boerenii au format prediul posesiunii Ciceu, când poate a fost întemeiată și când a avut numirea: Bățcu, numire cu terminațiune românească, pe cum românești sunt terminațiunile comunelor sus amintite, atestatoare de originea lor dela principii Moldovei, cari aduseră pe aceste locuri și locnitori de prin Moldova. De aci multe familii cu numele Iuga în Negriștii și numire de hotar: „Lazul lui Tepeș“ cum să afla în hotarul comunei Reteag.

Bața cu poporațiune mixtă români, ca la 400 suflete și magiari, ca la 500 suflete, are un renume și pentru castelul frumos situat pe o colină, ce să vede din depărtare și atrage antetiunea trecătorilor, ce călătoresc pe drumul de țară sau cu trenul și este proprietatea contelui Zichy Antal Ferencz, dar și pentru economia de model, ce să poartă la dominiul de vr-o 1000 jugăre al numitul conte. Atinsă aceasta comună de drumul țării în laturea din spre nord; ea rămâne, ascunsă vederei trecătorului în cea mai mare parte a sa și numai dupăce trece mai departe, vede o biserică mai mare de piatră, zidită fără stil, biserica ungurească, și o altă bisericuță, de lemn, modestă, într-o margine de sat, chipul Românilui, care în urma fatalității ajunsese abia suferit în vechia sa moșie.

A fost însă destul cu umilința bietului popor român. Sosit-a vremea, ca Sionul românesc se îmbrace o haină mai frumoasă și să ocupe un loc mai în vedere, în loc mai de frunte pe cum i-s'ar cădea și neamului românesc de pe aceste plaiuri să ocupe un loc mai de frunte politicește după importanța sa numerică și culturală. Așa a plăcut Provedinței divine și ea a trimis inspirațiune unui popor mic la număr, însă valoros după darul lui Dumnezeu și după vrednicia sa.

Săgetat la inimă de întrebarea tânguitoare din cartea II Samuel 77. „De ce nu-mi zidiți casa de cedru?“ acest mic popor

incălzit de dragostea lui Dumnezeu, sa sufocat și cu puteri unite a ridicat o biserică frumoasă, pot zice fără exagerare, măreț, lângă drumul țării, carea ca și o lebedă își ridică frumosul turn departe vestitor de mărirea lui Dumnezeu și de hărnicia unui popor.

Decor comunei, ba pot zice ținutului aceasta, biserica în 20 Septembrie c. a fost sfințită prin Magnificul domn Ioan Georgiu canonic și vicar general Episcopesc, ca delegat cu asistenta următorilor preoți: Dr. Vasile Moldovan, profesor de Teologie în Gherla, Ioan Goron, protopop în Cusdrioara, Ștefan Busiță din Mihaești, Teodor Brehariu din Melești, Gr. Ciuntereu din Ambrișiu, Pompeiu Făgărășan din Canciu, Gavril Marțian din Cășeu, Constantin Iuga din Negrești și subsemnatul, ca preot local, pe cum și a preoților neuniți, ca oaspeți din considerabilă depărtare: Ioan Oltean din Suciul-de-sus, dela poalele Ciblesului, Ioan Rebrean din Săsariu, George Isaiu din Ciceu-Cristur.

Pe cum să cuvine unui dignitar bisericesc de poziție atât de însemnată, care are să îndeplinească un act atât de însemnat bisericesc, delegatul a fost primit cu arc de triumf, la intrarea în comună a fost întâmpinat de tinerime, a fost salutat de bună venire și i-s'a predat un buchet de flori. La sosirea dinaintea bisericii celei nouă sub poarta triumfală a fost întâmpinat de preoțimea tractuală în frunte cu protopopul, îmbrăcați toți în frumoasele odăjdii și a fost salutat și binevenat de preotul local, dându-i-se spre sărutare sfânta cruce și Evangelia.

Condus cu procesiune la biserica cea veche, acolo Magnificul Domn delegat s'a îmbrăcat în ornate sacre, apoi s'a făcut procesiunea dela biserica cea veche la cea nouă după ce mai întâi protopopul tractual în cuvinte duioase, cari au stors lacrimi din ochii poporului credincios, a luat rămas bun dela modesta bisericuță veche, adăpostul în decurs de vre-o 200 ani a credinței și locul de mângâiere sufletelor creștine din aceasta parohie.

Sosită procesiunea în biserica cea nouă, imediat se făcu sfințirea apei, se stropi poporul, se făcu încunjurarea bisericii celei noue, cu citirea evangeliilor prescise și se stropi întreaga biserică. După încunjurarea de trei ori, se începă liturgia solemnă cu pontificarea Măritului delegat Episcopesc și asistenta preoților mai sus amintiți.

Predica ocazională o rosti delegatul Episcopesc vorbind avântat despre însemnătatea bisericii și datorința poporului de a cerceta sf. biserică, dând lauda poporului harnic, care a ridicat un astfel de locaș lui Dumnezeu și în urmă împărțind binecuvântarea bunului și bătrânului Episcop, carele din cauza slăbiciunilor bătrânețelor nu a putut veni însuși la consacrare.

După citirea numelor binefăcătorilor sf. biserici din partea preotului local, s'a finit sf. liturgie și s'a cetit sf. maslu peste mai mulți poporeni morboși și doritori de aceasta mângâiere.

După sfârșirea ceremoniilor bisericesti, atât Măritul domn delegat Episcopesc, cât și preoțimea și inteligența prezentă s'au întrunit la banchetul aranjat în curtea vrednicului poporan și curator bisericesc Gavril Borbel în pavilionul construit spre acel scop.

Au luat parte și primpretorele Gajzágó Vilmos, pecum și notarul cercual Bokros István, ambii cu cea mai mare bunăvoință față cu întreprinderea edificării noue biserici.

Așa a decurs sfințirea bisericii din Bața într'un mod înălțător de suflete și mulțimea cea mare de popor creștin adunată în număr ca la 2000 suflete s'a depărtat târziu mângâiată în suflet, că a asistat la un act sărbătorec ca și acesta și mulți din ei, cari încă nu au biserică din material solid, se vor fi reîntors cu propusul nobil, de a conlucra ca și în comuna sa să se ridice una asemenea biserică. Ajute bunul Dumnezeu!

Iară trecătorul pe drumul țării privind aceasta sf. biserică, va mări pe Dumnezeu și oprindu-se va ceti pe frontispiciul bisericii cu litere de aur inscripțiunea: Aceasta sf. biserică s'a edificat de credinciosul popor gr.-cat. din Bața în anul 1907 și s'a sfințit la 20 Septembrie 1908 și va murmură cu buze și inima evlavioasă, clătind din cap: „Harnic și vrednic de cinste poporul, care a zidit biserica aceasta.“

Nu pot termina acest raport, fără de a aminti cu laudă pe un destoinic măiestru român, pe domnul Ioan Mășcășan, măiestru tâmplariu, care ne-a făcut ușa și ferestrele pe cum și iconostasul la noua biserică, toate executate spre îndestulirea întreg poporului. Pe acesta îl recomand în atențiunea domnilor frați preoți, ca să-i îmbrățoseze cu toată căldura pentru executarea de lucrările trebuitoare la biserică nouă. Se află, cu locuința în Nima (Néma) poșta ultimă Gherla (Szamosujvár) în comitatul Szolnok-Doboka.

Mai amintesc, că vechea biserică din lemn bine conservat și din lăuntru cu o pictură frumoasă încă și acum, ar fi vrednică de conservat pentru un muzeu. Rămânând parohia dețoare, se va vinde. Mai are biserica aceasta un potir din secolul al XVI. masiv de argint și a fost aurit, dar acum s'a șters auritura, bătut cu ciocanul și având pe el figuri frumoase. Exemplare de aceste puține se mai pot afla și pentru aceea este foarte apreciat de arheologi și anticuari.

Ioan Sonea,
preot gr.-cat. în Reteag și
filia Bața.

Nr. 14—1908.

Convocare.

Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaj își va ține adunarea generală *Duminecă* în 25 Octombrie 1908, la 3 oare d. a. în localul Casinei.

Invităm la aceasta adunare pe toți membri și binevoitorii Reuniunii.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul comitetului.
3. Dare de seamă despre fundațiunile „Ana Vlăsa născ. Poruțiu,” „Leontina F. Negruțiu” și „Maria Hossu n. Szebeni.”
4. Proiectul de buget al anului 1909.
5. Alegerea comisiunilor, a) pentru cenzurarea raportului general, b) pentru a cenzura darea de seamă a fundațiilor de sub punctul 3, și proiectul de buget; c) pentru înscrierea membrilor noi și încasarea taxelor dela membri vechi.
6. Rapoartele și propunerile comisiunilor.

7. Dizertație ținută de dsoara Elena Simtion.

8. Eventuale propuneri.

9. Alegerea comitetului pe un nou period de 3 ani:

10. Verificarea procesului verbal și închiderea adunării.

Blaj, la 10 Octombrie 1908.

Elena Nestor,   Dr. Octavian Prie,
prezidentă.   secretar.

Noutăți.

Mulțumită călduroasă i-s'a aduce On. domn *Vasilie B. Muntenescu*, preot în Solovăstru, pentru suma de 5 cor. cu care a contribuit la fondul Internatului Vancean de fetițe.

Direcțiunea.

Hymen. Ștefan Nyerges, neguțator în Blaj și Ana Christian anunță serbarea cununiei lor, ce se va celebra Duminecă în 11 Octombrie st. n. la 4 oare d. a. în biserica catedraia din Blaj.

Mulțumită publică. Dl. Dr. Emil Pop, candidat de avocat și dsoara *Marița Cernea*, au dăruit din incidentul logodnei lor în loc de anunțuri suma de 20 Coroane pentru „masa studenților români” din Făgăraș.

Expoziție de copii. Marți în 27 crt. se va ține în școala din Poiana o expoziție de copii. Sunt admiși copiii dela 1—4 ani. Copiii mai sănătoși și mai bine făcuți vor fi premiați.

Un candidat de avocat român se caută. A se adresa la Redacția „Unirii”. (43) 1—3

La spălat sum ca la horă
Fără multă oboseală
Căci săpunul cel bun Schicht
Cruță bani, timp, osteneală.

Puterea minunată și intensivă de a curăți a

săpunului *Schicht's Hirsch*

zace în felul cum e pregătit și în alegerea materialului brut din care se pregătește!

Săpunul *Schicht Hirsch*

cruță mâinile, hainele! Nu produce oboseală și grijă și cruță sănătatea, bani, timp și lucru
30,000 cor. garanță pentru curățenie.

(21) 5—8

Partea literară.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare)

37

În rotundă se făcuseră liniște mortală; toate privirile erau îndreptate spre statura nobilului Roman, carele prin numele, poziția și averea sa părea a fi singurul potrivit, se cuprindă tronul Cezarilor.

Claudius Senecio fu cel dintâi, carele întrerupse tăcerea. „Acel bărbat este aflat,” zise el, privind spre Calpurnius. „Dar acum spuneți-mi: trebuiește el intradevăr se moară? Nu ajunge dacă va fi numai ezilat?”

„Ce vorbești de ezil!” erupse Vindex. „Are pământul loc pentru doi Cezari? Nu: trebuie se moară!”

„Se moară!” răsună nădușit și înfiorător.

„Cum am iubit pe copilul buclat de pe tron,” zise Calpurnius încet, ca și când ar fi vorbit cu sine însuși. „Însuflețit pentru tot ce eră sublim și frumos, el ar fi putut deveni un al doilea August. Însă în loc de aceasta el a devenit un ucigaș, un asupritor al poporului, un tiran al nobilimei. Ultima sa faptă înfricoșată — omorarea soției sale nevinovate — l-a condamnat: se moară!”

„Se moară!” răsună a doua oară înfiorător. Atunci perdeaua se mișcă și printre crețele ei întunecate apără o față palidă.

„Cum, vreți se omorâți pe Cezar?” întrebă o voce înspăimântată.

„Tradare,” strigă Vindex și-și smânci sabia spre a o înfige în peptul trădătorului. Însă se dete înapoi ca amestecat, când auzi o voce bine cunoscută, carea îi strigă: „Salve, dragă amice, salve!”

El își băgă sabia în teacă și-și acoperi fața cu mâinile. „Tu ești, Plautus? — Nu, pe tine nu te pot omorî — chiar și dacă ai fi un trădător. Dar nu: tu nu ești trădător, tu nu!”

Și el se aruncă în brațele prietinelui. Ceilalți se uitau cu mirare mută la vederea celor doi prietini, despre cari se știa, că în tinerețea lor au fost nedespărțiți, așa în cât în Roma erau numiți „Dioscurii cei tineri.”

Calpurnius se apropie de dânsii și întinse lui Plautus mâna. „Te salut, scumpul meu,” zise el cu căldură. „Pe tine zăii te-au adus în mijlocul nostru.”

Plautus clătină din cap. „Nu zeii, ci nefericirea!”

„Cum,” zise Calpurnius, „și acum ești încă persecutat?”

„Mai mult ca totdeauna,” răspunse Plautus. „Sbirii împăratului sunt pe urma mea și mă alungă ca pe o sălbăticiune dintr'un loc într'altul. Puterea-mi e aproape pe sfârșite.”

„Dar pentru ce te persecută?” întrebă Vindex, „pe tine, cel mai credincios dintre Romani?”

„Pentru fidelitatea sa,” zise Calpurnius întunecat. „El a servit patriei: pentru aceea este urmărit și gonit ca o fiară. — Aceasta

nu este lucru nou sub domnia lui Nero. Dar cum ai ajuns tu chiar aci?”

„Și în zece locuri m-am ascuns, însă spionii împăratului totdeauna m-au găsit. Astăzi, câtră apusul soarelui, erau aproape se pună mâna pe mine. Atunci am năvălit în prima casă ce-mi veni înainte, am pătruns în grădină și m-am ascuns aci în templul cel părăsit.”

„Și tu,” strigă Vindex, „pe carele tiranul îl perzută de moarte: tu vrei se condamnezi hotărârea noastră? Nu te înțeleg.”

„Feriți-vă, de a comite un omor: este o faptă înfricoșată!”

„Omorul unui tiran o o faptă rea?” strigă Calpurnius. „Plautus, ești tu un Roman? Omorarea tiranului este o binefacere pentru omenime. Ceea ce am hotărît, rămâne: el trebuie se moară!”

„Nu așa,” strigă Plautus, „avertizați-l și-l conduceți pe calea cea dreaptă. Nu vă pătați mâinile cu sângele domnitorului: asta ar fi peirea voastră...”

„Taci, băiete,” strigă Senecio îndărjit. „Ce are a face blândețea! Să ne nimicească? — Nu: se moară, pentru că de o sută de ori a meritat moartea.”

„Se moară!” răsună a treia oară puternic și înfiorător prin locaș.

„La lucru!” strigă Calpurnius. „Fiecare știe, ce are se face. La timpul hotărât ne vom revedea. Până atunci poama este coaptă: apoi ea trebuie se cadă!”

Plautus își acoperi fața cu colțul mantalei sale; el nu văzuse, cum ceilalți se depărtară. Când se descoperi, eră singur cu Vindex. Acesta îi puse mâna pe umăr și zise: „Ce-i cu tine, amice? Tu ai devenit un visător!”

„Nefericirea m-a muiat!” — Ori poate învățătura cea nouă, blândă?” se întrebă el în sine.

„Deșteaptă-te, prietino,” zise Vindex — și urmează-mi! Ce vrei tu aci în această Romă răutăcioasă, carea îți răsplătește cu nemulțumită serviciile tale credincioase? Vină — scoală, și-mi urmează! Pune mâna pe sabie, și mergem în Galia, în fruntea legiunilor! De acolo ne reîntorcem victorioși, doborâm porțile aceste mândre și răsturnăm pe tiran de pe tronul său putred. Vină —!”

Ochiul tinerului luci, și statura sa cea înaltă, sveltă, părea că crește.

Plautus însă trăgăna. „Eu am o mamă —” zise el.

„De când întrebă un Roman după mamă-sa, când patria îl chiamă? Hei, Plautus, mi-se pare, că alte lucruri te țin legat de cetatea aceasta. Roșești? — Așa dar am găcit-o! Deci săgeata lui Amor ți-a rănit inima ta cea tare! De altcum așa e, odată totuși trebuie să se întâmple astfel. Însă ca amorul se te prefacă în visător, aceasta nici odată n-am gândit-o. Mai curând credeam, că el te va preface într'un erou! Vină, nu mai trăgăna! Mai întâi trebuiește edificată domnia cea nouă peste colinele eterne ale Romei: și numai după aceea lasă-ți inima se vorbească! Pentru acum însă fi un Roman întreg, mare!”

Plautus strânse mâna prietinelui său; văzându-l atât de entuziasmat, se deșteptă

și într'insul vechia sa putere. „Bine,” zise el, „sum al tău. Vin cu tine!”

„Așa iarăși îmi plăci. Plautus! Întru adevăr, tu nu ești născut se fi visător.”

„Totuși mi-ar plăcea, ca Cezarul se fie crucat —,” zise Plautus.

„Lasă aceasta!” zise Vindex aproape vehement. „Lumea își are cursul ei și nu-i pasă de dorința singuraticului. Lasă se vină, ce trebuie se vină!”

Ei merșeră în tăcere spre palat. Un german uriaș îi așteptă. „Pune șeaua pe cai, Sasso,” demândă Vindex. „Înainte de răsărirea soarelui trebuie să fim eșiți dintre zidurile acestei cetăți. Acum însă se ne întărim prin vin și somn.”

După două ceasuri liniștea palatului fu conturbată. Vindex sări înarmat din așternutul său. „Ce este?” întrebă el pe Scăvius, carele se apropia palid, ca moartea.

„Zbirii împăratului!” zise acesta cu voace trâmurătoare.

„Lașule!” șopti Vindex și trezi pe Plautus. „Ei sosesc cu două ceasuri prea curând,” se intoase el câtră Scăvius. „Dar tot atâta: nu ne e frică de ei! Sasso, caii în curtea de coloane! Plautus aruncă-te în șea și mă așteaptă!”

Vindex păși spre poarta de intrare; de din afară se auziau lovituri de pumni în ușă. „Ce vreți?” întrebă Scăvius cu voace văierătoare. „Cine conturbă, la mezul nopții, liniștea unui cetățean Roman?”

„Deschide!” demândă o voace —: „în numele împăratului!”

„Pe Iupiter, deschid îndată!” strigă Scăvius. „Aveți răbdare, deschid! Căci sublimul imperator o poruncește: la moment deschid!”

În intervalul acesta Vindex așeză ruda cea de fer la poartă și zurăi cu lanțul, spre a face pe cei de afară se creadă, că el se trudește se descue lăcatele.

„Deschide!” răsună afară, și lovituri nouă bubură în ușa cea tare.

„Deschid, deschid!” strigă Scăvius. „Mâinile mele însă îmi trâmură! Aveți răbdare, strig sclavii.” Și el se reîntoarse în atrium și strigă: „Mucius! — Fulvius! — Paris! — veniți și deschideți!”

Vindex îi întinse mâna și zise: „Reține-i câtva timp și-i ademeneste în antișambură, ca se nu audă lovitura de potcoave a cailor nostri. Vale!”

El grăbi în curtea de coloane, unde se aruncă pe calul său focos; ceilalți erau deja pe șea. „Tu închei conductul!” zise el câtră german, pe spatele căruia atârna o săcure puternică.

Încet și cu precauțiune își îndreptară caii spre stradă; încă și acum se auziau loviturile surde ce cădeau pe poarta palatului

Când ajunseră în stradă, Vindex zise încet: „Acum luați sabia în mână și trecem ca orcanul prin oraș!” Ei ocoliră repede poala sudică a colinei călice, și trecând prin stradele pustii, prin cari nu se vedeau decât numai puțini trecători din clasa poporului, ajunseră în curând afară din oraș, unde deteră drumul la cai, cari porniră, ca vântul.

Noaptea eră senină și obiectele se puteau distinge din depărtare mare; după ce au călărit cam vre-un mil, Vindex își opri

calul. Plautus și Sasso făcură asemenea. Căi cei nobili steteau, ca vărsați din bronz. Vindex își aplecă îndărăpt partea superioară a corpului său și ascultă. Ochii de șoim alui Sasso pătrunsă prin întunec. El ridică mâna. „Înapoia noastră sunt călăreți,” zise el. „Unul — doi — trei — patru!”

Vindex afirmă mut. „Suntem urmăriți! Înainte!” Și conductul porni din nou prin noapte; copitele răsunau cu putere pe drumul petros. „Afurisit!” crâșni Vindex, „de lună și de petri ne-am putea lipsi astăzi. Trebuie să-i înșălăm. Indreptați-vă spre sudost! Vom înainta spre Via Ardeatina.”

Căi zburau; îndărăptul lor însă răsunau deslușit copitele căilor.

„Ei sunt mai astuți, decât credeam eu,” zise Vindex; „ne-au găcit intențiunea. Dar acum e tot una, mergem înainte. Va fi o vânatoare turbată.”

Trecură în goană mare pe lângă arbori și colibi; dinaintea lor se iviră monumentele din calea appică, printre cari trecură, ca în zbor. După o mie de pași deteră în calea ardeatină. Nici unul nu mai vorbiă nimic, pentru că fiecare ascultă la zgomotul diudărăptul lor, carele se apropia tot mai tare.

„Au cai de tot iuți,” zise în fine Vindex. „Ai noștri sunt prea greoi. Mâna pe sabie! Va fi o luptă ferbinte. Noi însă trebuie să învingem!”

El se întoarse: atunci văzu, cum unul dintre călăreți, pe un cal alb, ca zăpada, alergă departe înaintea celorlalți.

„Și totuși sunt proști,” zise el îndărjit. „Cine a mai văzut se călărească cineva noaptea pe un cal alb!”

O săgeată îi văji pe lângă coif. „Bine țântit,” murmură el, însă rău nimerit!

Călărețul se apropie repede; calul lui Sasso rămase ceva mai înapoi; persecutorul fu la moment lângă Sasso și își infipse sabia în pantecele calului acestuia. Sasso sări repede de pe calul său, carele amenința se cadă, și se aruncă în spatele calului potrivnicului său. Cu mâna sa uriașă el îndoi îndărăpt capul călărețului înspăimântat și-i infipse sabia în gât. Un torț de sânge întunecat se revărsă pe corpul alb al calului, carele se ridică în două picioare. Sasso lăsă corpul călărețului mort se alunece jos și apucă cu mâna tare frânele calului, carele simțind un călăreț străin în spatele sale, porni înainte în goană turbată.

Vindex și Plautus nu observară nimic din cele ce s'au întâmplat la spatele lor; deodată văzură alergând pe lângă ei înainte calul cel alb al persecutorului lor. Călărețul însă nu era Roman; de pe spatele uriașe și de pe capul cel mare ei recunoscură într'insul pe soțul lor.

„Pe toți zăii,” strigă Vindex, „acesta e Sasso, carele aleargă ca vântul. „Omule,” strigă el după dânsul, „ce ți-a pleznit în cap?” Nu căpătă însă nici un răspuns.

„Înainte, trebuie să-l ajungem!” Ei porniră iarăși înainte și se apropiară de locul, unde calea se îndoiă către Lavinium, de unde conducea mai departe către Laurentum și Ostia. Pe acest drum se îndreptă calul cel alb.

„E nebun!” strigă Vindex „Sasso, cel-alalt drum, cel-alalt...” Insa calul alergă mereu înainte.

Intr'aceea persecutorii se apropiară mult, și când cei doi călăreți au ajuns la

locul unde căile se încrucișau, ei se aflau numai la câteva sute de pași în urma lor. Vindex crâșni din dinți. „Doi contra patru: va fi o luptă ferbinte. Dar totatăta, dreptatea este pe partea noastră.”

Ei înaintară mai departe pe calea ardeatină, carea conducea către Antium; persecutorii se țineau în urma lor și deja se auzia sforăitul căilor lor.

„Predați-vă,” răsună o voce dindărăptul lor, „predați-vă în numele împăratului!”

„Bah, împăratul!” strigă Vindex disprețitor și-și întoarse calul ca fulgerul; Plautus făcū asemenea. Intr'insul încă se deșteptă pofta de luptă și sabiele „dioscurilor” căzură asupra agresorilor, încât ieșau scantei. Insa și aceștia erau luptători buni și afară de aceea aveau cu o sabie mai mult decât persecutații. Lupta era aprinsă și îndărjită; Plautus fu atacat de doi deodată, el însă luptă, ca un leu.

Atunci de pe cale se auzi deodată sunet de copite și un călăreț uriaș se apropia, ca un uragan. În dreapta sa lucea săcurea cea puternică și cu o lovitură despică capul celui mai de aproape dintre zbirii împăratului.

„Frumoasă lovitură!” strigă Vindex triumfând și-și infipse sabia în peptul contrarului său.

El se întoarse spre ultimul dintre persecutori. carele, când văzu pe soțul său căzând, voiă se fugă.

„Stai,” strigă Sasso și-și ridică din din nou arma sa teribilă, „astfel nu ne înțelegem! Eu iubesc lucrul limpede.” Și aieptându-și săcurea, îi zdrobi capul.

Osteniți de lupta cea crâncenă, ei tăcură și-și întoarsă încet căi. Apoi Vindex întinse mâna Germanului și zise: „Pe Donar, blondule German, asta a fost o lovitură măiastră! Din oara aceasta tu ești liber!”

„Îți mulțumesc, tribune,” zise uriașul cel blond răsând și-și îndreptă statura cea puternică. „Mulțumită ție, buclele mele în curând îmi vor cădea iarăși peste umeri. Iar calul acesta, carele în iuțală întrece vântul —?”

„Este al tău! Și să-mi fi prietin!”

„Din dragă inimă, tribune!”

„Un animal escelent!” zise Plautus cu admirare.

„Unicul lucru bun, pe care-l duc din Roma în patria mea,” răs Germanul.

„Grosolan ca un urs germanic,” zise Vindex, „însă fidel ca aurul. Se grăbim, ca se ajungem la ținta noastră.”

Ei călăriră mai departe prin noaptea sănină și ajunseră în curând la orașelul Ardea. Un ceas după aceea descălecară în portul dela Antium.

O trimă superbă se legănă pe apa întunecată și un vânt proaspet umflă pânzele cele albe.

„Fortuna,” zise Vindex, „ne va trece repede preste valuri. Plautus, din ceasul acesta se începe norocul nostru.”

La ost se zărea o roșată peste coamele întunecate ale munților: regele zilei se ridică, pe cai de nori, în imperiul său etern.

„Niciodată nu m-am despărțit atât de cu greu de pământul lui Latium,” zise Plautus, când amicii stăteau lângă statua de aur a zeiței.

„Iarăși venim înapoi,” zise Vindex, voios, „ne reîntoarcem ca învingători.”

„Pe mine mă atrage cu putere îndărăpt la patria mea,” zise Plautus visător, „mă atrage credința aceasta miraculoasă. —”

„Credința în fericire — și în iubire!” zise tribunul surizând.

Plautus clătină din cap, însă nu zise nimic. Numai ochiul său privea visător la țărml ce dispărea și buzele sale șoptiră lin: „Iarăși viu, Domnul meu — Dumnezeul meu!”

(Va urma).

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

Redactor responz.: Augustin Gruția.

„Recomandăm proprietarilor de vii cu toată căldura tovarășia româncască „Mugurul” însoțire economică-comercială în Elisabetopol (Erzsébetváros) care vinde altoice de viță de vie de toate speciile pe cum și viță americană cu și fără rădăcină și la dorință însoțirea dă instrucție gratis ori cui în toate ramurile viticulturii.

(34) 5--52

să se adreseze,
cine dorește a cumpără

La NAGYENYED
Com. Alsófehér

Pomi Roditori Altoiti,
de calitatea I. arbori de promenadă, tufe de ornament,
acți, gledicii, coniferi ș. a. pe cum și

VIȚĂ DE VIE ALTOITĂ,
viță de vie europeană și americană cu și
fără rădăcină.

Cataloge trimite gratuit și franco.

FISCHER & COMP
Pomi Viticulturii

(36) 4-12

„Familia Română.“ Revistă ilustrată apare în fiecare săptămână cu un bogat cuprins literar și distractiv, (sfaturi, Curierul Mădeii, Găcituri).

Abonații noi pot primi toate numerile dela început. Abonamentul e de 10 coroane pe un an.

Adresa: Budapesta V. Strada Csáky 23. (30) 8-52

BIBLIOTECA UNIREI. *)

1. **Benhur** sau zilele lui Mesia, de Levis Wallace, 2 v. 2.90
2. **M. Eminescu.** Studiu critic . . . . . —.90
3. **Câte-va momente** din începuturile bisericeii rom. de C. Auner . . . . . —.20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria. de A. Viciu. . . . . —.12
5. **Din viața lui I. Micul** de M. Străjan . . . . . —.16
6. **Albertina.** Povestire de

- Dr. V. Bojor. . . . . —.30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. 3.40
  8. **Cele două fețe ale lumii** de Nicu . . . . . —.30
  9. **Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor . . . . . —.16
  10. **Cele două conștiințe,** piesă teatrală în 5 acte. trad. de Simion Zehan . . . . . —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 11 Nr. ii, primesc cu 6-10 cor. în loc 8-84 cor.

M. BOHN și SOȚII

NAGYKIKINDA și ZSOMBOLYA.

Cel mai bun stabiliment de acest soi în întreaga Austro-Ungaria.

Fabricele de cărămidă ale lui Bohn

în CHICHINDA-MARE și ZSOMBOLYA.

Fondată în 1864. — Referințele cele mai de frunte.

== Productul anual 50 milioane ==

figle de siguranță din fabrica lui Bohn.

OXID DE FIER roșie naturală sau cătrănit.

== PRODUCTE: Țigle licențiate de coperiș. ==

== Coperișul cel mai ieftin și mai frumos. ==

☛ Preț-curant și mostre trimitem, la cerere, gratis și franco.

Product din Chichinda-mare
Țigle licențiate de siguranță fabrica Bohn, Nr. 272.

Product din Szombolya.
Țiglă de coperiș, licențiată Nr. 253.

(26) 9-10

Viță altuită!

Viță altuită!

Viță altuită!

(42) 1-5

De vânzare:

Un cuant mai mare de altoi de viță cl. I-mă, altuiți în viță americană („Riparia Portalis“) după metoda cea mai bună (altoirea în mușchi) în următoarele specii:

Soiuri pentru vin alb:			Soiuri pentru vin roșu:		
Rizling italian	(Olasz Rizling)	1000 bucăți = 200 coroane.	Burgundi, mare	(Nagy Burgundi)	1000 bucăți = 200 coroane.
Mustoși	(Musztos fehér)	„ „ = 200 „	Lugojană, neagră	(Nemes Kadarka)	„ „ = 200 „
Goarneși, Iordovană	(Iárdovány)	„ „ = 220 „	Carbenet	(Carbenet franc)	„ „ = 200 „
Galbini	(Mézés fehér)	„ „ = 200 „	Merlot		„ „ = 200 „
Fetești	(Erd. Leányka)	„ „ = 220 „			
Mestecați	(Vegyes horfaj)	„ „ = 200 „			
Rulendi	(Ruländer)	„ „ = 200 „			
Șmighiră	(Som, Furmint)	„ „ = 200 „			
Ezerjő		„ „ = 200 „			
Bacator		„ „ = 200 „			
Silvan verde	(Zöld Szilvány)	„ „ = 200 „			
Chasselas Napoleon		„ „ = 200 „			
Muscat Lunel		„ „ = 210 „			
Muscat Croquant		„ „ = 240 „			
Slancamena	(roșie)	„ „ = 240 „			

Altoi clasa II-a. — — — — — 1000 „ = 80 „

circa: 800,000 buc. loze

Riparia portalis clasa I-mă dela 6 cm. în sus grosă 45 cm. lungă — — — — — 1000 bucăți = 17 coroane.

Riparia portalis clasa I-mă dela 6 cm. în sus grosă 120 cm. lungă (din care se pot face 3 bucăți) (altoi) — — — — — „ „ = 50 „

„ „ cu rădăcină — — — — — „ „ = 40 „

Viță nobilă (europeană) dela 6 mm. grosă 45-59 cm. lungă (mai multe soiuri) — — — — — „ „ dela 8 „ în sus.

Viță americană (sălbatică):

Aceia cari au trebuință de viță sălbatică pentru altuit, sunt rugați ași face comanda cel mult până în 10 Noembrie 1908 și totodată a-mi face cunoscut cât de lungă să fie tăiată; după 10 Noembrie prețurile viței sălbatice se va urca (ridică). La comandă rog, a-se trimite 1/2 anticipațiune, adresa să se scrie legibil indicându-se posta sau stațiunea căii ferate. Pachetarea să va face cu îngrijire socotindu-se speșele proprii. Reclamațiunile să i-au în considerare dacă sunt făcute cel mult la trei zile după primire. La comanda mai mari vând și pe schimb pe lângă cavenți buni, termenul solvirii 1 Octomvrie n. 1909.

Sâncel—Szancsal, u. p. Balázsfalvu.

circa: 800,000 buc. loze

Ioan Bărbat,
inv. producător de altoi.

Tipografia Seminarului teologic gr.-cat.